

Asia: VN/23281/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sitra kannattaa pääosin ehdotettuja muutoksia ehdokkaan vaalirahoituksesta annettuun lakiin, puoluelakiin, vaalilakiin sekä kansalaisaloitelakiin. Lausunnossaan Sitra keskittyy kansalaisaloitelakia koskevaan muutosehdotukseen.

Sitra puoltaa eurooppalaisen kansalaisaloitteen kannattamisen ikärajan laskemista 16 vuoteen. Sitra ehdottaa, että tulevaisuudessa myös suomalaisen kansalaisaloitteen alaikäraja voitaisiin laskea 16 vuoteen. Tätä tulisi vähintään selvittää sekä käydä aiheesta perusteellinen keskustelu osallistumisoikeuksien kehittämistä käsittelevässä parlamentaarisessa ohjausryhmässä ja asiantuntijaryhmässä.

Jopa 60 prosenttia suomalaisista ilmoitti allekirjoittaneensa kansalaisaloitteen vuonna 2023 (Turun yliopisto, 2023). Kansalaisaloitteesta on tullut vaalien jälkeen suosituin tapa osallistua poliittiseen päätöksentekoon. Huippuvuonna 2021 allekirjoituksia kerättiin lähes 1,5 miljoonaa.

Kiinnostus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen syntyy jo ennen täysi-ikäisyyttä. Yhteiskunnallinen osallistuminen kasautuu ja eriytyy kuitenkin jo peruskoulussa. Nuorten usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin ja -kykyihin on alhaista, vaikka samaan monet nuoret haluaisivat osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan enemmän (Sitra, 2024). Päätöksentekoon kytkeytyvät vaikuttamisen kanavat ovat alaikäisillä kuitenkin vähäiset.

Ikärajan alentaminen tarjoaisi äänestysikää lähestyville nuorille virallisen vaikuttamisen kanavan ja voisi aktivoida nuoria yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Sitra toteutti yhdessä virolaisten demokratiakehittäjien ja tutkijoiden kanssa vertailun Suomen ja Viron kansallisen tason kansalaisaloitejärjestelmistä. Keväällä 2024 julkaistu työpaperi tarkastelee molempien maiden kansalaisaloitejärjestelmiä ja niiden kehitystä, organisaatiota ja prosesseja sekä kansalaisaloitteita varten luotuja digitaalisia alustoja. Virossa kansallisen kansalaisaloitteen allekirjoittamisen alaikäraja on jo vuodesta 2014 saakka ollut 16 vuotta. Suomessa kansalaisaloitteiden suosio on suurta nimenomaan nuorten aikuisten keskuudessa.

Ikärajan lasku ei kuitenkaan itsessään takaa nuorten aktiivisempaa yhteiskunnallista osallistumista, mutta se lisäisi nuorten osallistumismahdollisuuksia, tietoisuutta kansallisista ja EU-tason päätöksentekomekanismeista sekä edellytyksiä kiinnittyä ja osallistua politiikkaan. Samaan aikaan on keskeistä lisätä koulujen sekä muiden sivistystoimijoiden ja kansalaisjärjestöjen demokratiakasvatusta ja -työtä valmisteilla olevan demokraatiohjelman mukaisesti.

Lauha Heikki
Sitra - Demokratia ja osallisuus -teema